

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Negyedévre... 4 .
 Holynben háchos kordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnepi napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kizárólag visszafizetés
 vagy megfizetésre nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes mások ára is áll.

NAGYVÁRAD, május 21.

Munkaadók szervezkedése.

(—a.) Mig a munkások és a munkás-szervezetek csak a munkásokat megillető tisztességes megélhetésért és méltányos bánásmódért küzdöttek, addig mindenki jogosnak ismerte el küzdelmüket és ugyszólván az egész társadalom és közvélemény rokonszenve kísérte és támogatta őket.

Ez a rokonszenv annyira ment, hogy mikor Krimitschauban először szervezkedtek a munkaadók érdekeinek közös védelmére, a közvélemény elítélte szervezkedésüket és az erősebbel szemben a gyengébb félnek, a munkásoknak fogta pártját.

Ámde azóta nem is sejtett módon elfajultak a munkásviszonyok. A munkások szervezőiből sztrájkvezérek lettek, kik sportszerűleg, sőt azt mondhatni üzletszerűleg rendezték nyakra-főre a sztrájkokat akkor is, mikor már elérték a munkabérnek azelőtt nem is álmódott magasságát, melynél nagyobbat már sem a termelők, sem a fogyasztók nem bírnak meg. A sztrájkvezérek akkor sem nyugodtak meg, hanem előbb bojkottokat rendeztek, majd kitanították a munkáso-

kat az amerikázásra és végül oly hallatlan terrorizmust fejtettek ki, hogy ezzel munkaadóiknak boldogulását s magának az iparnak a fejlődését is megakadályozták.

Az elsorolt bajok egyikén-másikán segíteni az államhatalomnak a feladata. És hogy mily égető már ez a szükség, bizonyítja az a sok kérvény, mely a parlamenttől sztrájktörvényt követel.

De e bajok legnagyobb részén az állam minden hatalma és a kormány legjobb akarata mellett sem segíthet. Ezen más nem segíthet, mint maguk a munkaadók, ha érdekeik megvédésére hasonlóképpen szövetkeznek, mint azt a munkások teszik.

Aki a munkásviszonyokat ismeri, az nem hivatkozhatik ma már a gyengébb fél jogára. Ma már a szociálista vezérek nemcsak a munkaadóknak diktálnak fenhéjzva, nemcsak munkástársaik felett uralkodnak deszpotikus önkényvel, hanem mint közgyűlések határozatai tanúsítják elég erőseknek érzik már magukat hadat üzeni az egész társadalomnak.

Most már mikor a munkaadók is elérkezettnek látják az időt országsszerte megkezdeni szervezkedésüket, most már a közönség sem fordul ellenük, hanem érti és méltányolja törekvésüket.

Elsőnek azok kezdik e szervezkedést, akik legnagyobb szükségét érzik ennek, az építésszek és a velük szoros összekötetésben álló asztalosok, ácsok, lakatosok, szobafestők stb. Az építőipar annyira jutott már, hogy ugyszólván válságba került. Még a fővárosban is pangott az építkezés. Az emberek nem akartak építtetni, az építésszek nem mertek vállalkozni a bizonytalan állapotok miatt. Végre is megalakították a szövetséget előbb, a mult őszön a fővárosban, most pedig a vidéken és a szövetségek teljes szolidaritásban vannak egymással.

Nagyváradon Pünkösdkor tartották végleges szervezkedésüket. Lesz-e eredménye, beváltja-e a hozzáfűzött reményeket? — ki tudná megmondani. Az bizonyos, hogy az építőipar válságának kedvező megoldása, munkások és munkaadók érdekében egyaránt óhajtható.

A horvát miniszter audienciája.

Politikai körökben nagy feltűnést keltett, hogy a király tegnapi hirtelen magához rendelte Josipovich Géza horvát minisztert. Az audienciáról politikai körökben különben azt jelentik, hogy Josipovich miniszter és a bán közt konfliktus támadt azon okból, hogy a bán valótlanul nevezte a miniszternek azt az állítását, hogy a horvát kormány a Josipovich által javaslatba hozott megoldási módot akceptálta. Egy beszélgetésben, amelyben Wekerle, Josipo-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Karhatalommal.

(Manu militari.)

Vigjáték egy felvonásban.

Franciaiból* fordította: N. G.

Személyek.

Henri, ügyvéd, 30,

Junot törvényszéki elnök 60,

Csendőrt-altsz,

Mme Dupré Marguerite anyja 50,

Marguerite, Henri felesége 20 éves,

Rose, szobaleány.

Színhely: Guéret (Creuse département).
 (Vidéki szalon. Ajtó jobb oldalt. Kinyitható ablak a fenékszínen, mely az utcára nyílik. Bal oldalt kályha, szalon asztal és székek; jobb oldalt kanapé, zsöllyék.)

I. JELENET.

Henri, Rose, Madame Dupré.

Marguerite. (Mme Dupré jobb oldalt zsöllyében ülve, kiissza kávéját. Henri, jobb oldalt,

* A vigjáték szerzője Paul Gavault, ki azt az Annalles idei folyamában tette közzé.

az asztalra könyökölve ujságot olvas. Marguerite a kanapén ülve szeméit törli. Rose előtte áll.

Rose: (Margueritéhez) Asszonyom, nem parancsol egy kis kamomilla teát? . . . Az lecsillapítaná!

Marguerite: Nem, köszönöm. Nem akarok semmit

Rose: Amint parancsolja. (Magában, menet közben egy pillantást vetve Mme Dupré felé.) Ha az urnak volnék ezt ugyan . . . node végre is! (E)

Henri: (Fölkel.) Tekintettel korára, vártam, hogy kimenjen a szobaleány, mielőtt megmondtam volna, mit tartok magaviseletéről.

Mme Dupré: (A nélkül, hogy felelne, nagy nyugodtságot mutatva.) Ez a kávé jó és kellő hőmérsékletű.

Henri: Kérem jegyezze meg magának egyszer s mindenkorra, hogy itt én vagyok a ház ura s hogy leánya, kit a házasság törvényes kötelékei fűznek hozzám, kizárólagos tekintélyem alatt vezetni a házat . . .

Mme Dupré: (Margueritéhez.) Szép idő van. Azt hiszem sokan lesznek a zenénél.

Henri: A zöld bab esete, melynek magában véve semmi jelen ősege nincs, csordultig töltötte a kelyhet.

Marguerite: (Könyörögve.) Henri, köszö-

nöm . . . Amit anyám mondott, mindnyájunk javára volt mondva.

Mme Dupré: Hagyjad csak gyermekem, hagyjad . . . Elhatároztam, hogy kiterjesztem türelmem határait.

Henri: Mikor azt mondom, „ez a zöld bab nagyon nyers, rossz a gyomornak, megtiltom önnek, hogy ravasznak szánt, de tényleg csak torz mosolygással azt felelje: „Ugy találok, hogy izlésem szerint van főzve.“ Mikor azt mondom: „Nagyon sokszor kapok borjúhúst“, megtiltom, hogy ezt felelje: „Ez az a táplálék, mely gutaütös embereknek legjobban megfelel.“

Mme Dupré: Azt hallottam, hogy a tanácsosné elhalasztotta a bálját s így lesz időnk toilettünkről gondolkozni.

Henri: Ki akar bujni a válasz elől, legyen! Követem arra a térre, amelyet maga választott. A tanácsoséknál bál lesz; ki határozta el, hogy elme gyünk?

Marguerite: Anyám.

Henri: Nem fogunk elmenni!

Marguerite: Heri . . . és te is anyám . . . könyörgöm, hagyjatok föl ezzel a viszálykodással, mely reám nézve valóságos gyötrellem.

Mme Dupré: De szegény gyermekem, én nem látok itt semmi viszálykodást! Látok két

1000 drb. Panama-kalap Pfaffnál.

vich, a bán és *Nikolics* osztályfőnök vettek részt, kijelentette *Josipovich*, hogy *Szterényi* azt mondta neki, hogy a bán a szolgálati pragmatikáról szóló javaslatot egészen helyesnek tartja és vállalja. Erre a beszélgetésbe bevonták *Szterényit* is, akinek a bán szemébe mondta, hogy nem mondott igazságot.

Bérmálás az egyházmegyében.

Nagyvárad, május 21.

Pünkösd vasárnapján vette kezdetét a bérmálás szentségének kiszolgáltatása az egyházmegye székhelyén, a váradi székesegyházban, ahol *Fetser Antal* és *Lányi József* dr. püspökök több mint ezer hívő lelket erősítettek meg hitökben a bérmálás szentségével.

Még az nap, vasárnap délután megkezdte vidéki bérmáló körutját *Fetser Antal* felsz. püspök az egyházmegye vidéki hitközségeibe. A püspök első állomása Szentjobb községe volt a székhelyi járásban. Vasárnap délután 4 órakor indult el Nagyváradról a bérmáló főpap kocsin Szentjobb községébe. A székhelyi járás határán a »Dszkás« korcsmánál az érkező püspököt a járás nevében *Kovácsnay Marcell* főszolgabíró fogadta. Utána *Filemon Gyula* csanádi gör. kath. esperesplébános és *Rozenberszky Gyula* román. kath. kerületi esperes, micskei plébános üdvözölték.

A püspök szíves köszönő szavai után megindult a menet Szentjobb községbe. A püspök kíséretében voltak Szentjobb és környéke kath. hívei sok kocsival, továbbá a királyi és fegyvernéki főkegyház legényeiből alakított 50 tagú lovasbandérium, élén *Beóthy vámoslái* jegyzővel. Szentjobbra *Fetser* püspök vasárnap este 7 órakor érkezett, ahol *Kovács Márk* román. kath. plébánosnál szállott meg.

Másnap, pünkösd hétfőjén *Fetser Antal* felsz. püspök ünnepélyes szentmisét és prédikációt mondott, s azután feladta a bérmálás szentségét 583 hívőnek.

Bérmálás után a főpap tiszteletére a plébánián ebéd volt, amely alatt több felköszöntőt mondtak.

Szentjobbról a püspök délután 5 órakor indult Margitára. A margitai járás szélén a sárszegi várnál *Nyisztor Alajos* járási főszolgabíró fogadta az érkező főpapot, akit azután *Papp Gyula* sárszegi gör. kath. és *Kiss Gyula* poklosteleki ev. ref. lelkész, továbbá *Gaál Mihály* poklosteleki jegyző üdvözölték.

Fetser püspök jóságos lelkéből vette a szavakat, midőn az üdvözléseket megköszönte: ugyanitt fogadta a püspök a monospetrii küldött-ég tiszteletét is.

Majd megindult a menet. Hosszu kocsisor kísérte a bérmáló főpap fogatát. Micske a Vámosláz községek között diadalkapu állott a tiszteletére. Margita határán már várta az érkező főpapot hatalmas küldöttség élén *Török István* margitai főjegyző, üdvözőlő szavaira *Fetser* püspök szeretettel válaszolt, s aztán bevonult a menet a községbe, hol az esős időjárás dacára a község apraja-nagyja kivonult és sorfalat állt, a merre a püspök fogata elhaladt.

Fetser püspök egyenesen a templomba ment este fél hét órakor, itt imádságba merült, amely után megáldotta a templomba gyűlt híveket. Ezután a mölki apátság kastélyában berendezett szállására ment, ahol tiszteletet fogadott. Tisztelegtek pedig a püspöknel a Berettyómenti gör. kath. egyházközségek papsága *Darabant György* vezetésével a margitai ev. ref. egyház, a margitai izrealita hitközség, a járás közigazgatási tisztviselői, élükön *Nyisztor Alajos* főszolgabíró, a margitai kir. járásbíró és adóhivatal, a községi előjáróság, a margitai tüzoltó-egyesület, a margitai román. kath. egyházközség és iskolaszék *Brösztel Lajos* plébános vezetésével.

Este szűkebb körű vacsora volt a mölki apátságban.

Május 21-én *Fetser* püspök ünnepélyes mise és prédikáció után 588 hívőt részesített a bérmálás szentségében. Bérmálás után a monospetrii főkegyház tisztelegte a püspöknel. Ezt követve délben 2 órakor diszebéd volt a mölki apátságban, melyre hivatalosak voltak vagy 30-an. Az ebéden *Fetser* püspök felköszöntőt mondott az apátra, a község plébánosára és a tisztviselőkre. Még több tósz hangzott el.

Délután 5 órakor a püspök folytatta bérmáló körutját és Margitáról Tasnádra indult. Utközben meglátogatta *Pacalusa* hitközséget. Tasnádon holnap, szerdán lesz a bérmálás.

Katonák garázdálkodása.

Összekaszabolt rendőr.

Nap-nap után kapjuk a panaszokat, hogy a katonaság itt vagy ott követett el kihágást, itt vagy ott kergette meg a polgárokat. Legutóbb is a Nagyteleki-utcán vonult végig kivost kardokkal egy ilyen garázda csapat s ott a *Tarsoly* féle üzlet rollóját összeverve tovább mentek rémületbe ejtve azokat, kiket velük szembe hozott utjuk. És ezekkel a féktelen részegeskedő emberekkel szemben hiába való minden intézkedés a rendőrhatalom részéről; szükséges volna ha az ezredparancsnoksága hozna olyan intézkedéseket, melyekkel megfékezne az ilyen inzultusokat, ha nem is a község érdekében, de legalább a katonai jó hírnévnek megóvása végett.

Vasárnap éjjel ismét történt egy botrány mely izgatottságban tartotta az egész város közönségét.

Pünkösd vasárnapján este *Deák János*, *Zsoldi Miklós*, *Molnár Géza*, *Lakatos József*

keresztény lemondással teljes nőt s egy szabadgondolkodót, ki őket öntudatlanul kínozza.

Henri: A, nem, nem, nem! Nem fogjuk újra kezdeni, amit a minap végeztünk. Beteg lettem belé, elég legyen! Hála istennek minden meggyőződést tisztelek körülöttem, de követelem, hogy velem szemben udvariasak legyenek!

Mme Dupré: (Leányához menve.) Vannak emberek gyermekem, kiknek az ur az értelem legszerencsésebb tulajdonságait adta meg, de akikől megtagadta az erkölcsi érzést.

Henri: Követve őt.) Kérem tessék egyenesen beszélni.

Mme Dupré: Ezek az emberek, drágám...

Henri: (Elkeseredve.) Tessék egyenesen beszélni!

Mme Dupré: Ezek az emberek magukkal viszik a környezetükbe, hová a sors őket bevezette...

Henri: Ha nem beszél rögtön egyenesen, érzem, hogy meg fogom sérteni őt.

Marguerite: Megbántani anyámat? De hát szörnyetegnek lettem a felesége?

Henri: Embernek lettél a felesége, aki végtelen gyöngédséget érez irántad, de aki férfi! aki meg tudja őrizni házi boldogságát s ellene tud állani egy anyós betolakodásának családi szentélyébe. (Mme Dupréhez.) Mert én itthon vagyok asszonyom, kérem, ne felejtse ezt. Mi a Grande Rue 12. száma alatt vagyunk a földszinten, melyet törvényesen béreltem ki, kinyitva pedig az ablakot láthatja innen a 13-ik színt, ahol én van otthon, ahol minden kellemetlenség nélkül töltheti ezután délutánjait!

Mme Dupré: Ez annyit jelent, hogy ön elűz?

Marguerite: Henri, Henri, meghalok keserűségemben.

Mme Dupré: (Távozni készen.) Isten veled gyermekem.

Marguerite: Anyám, édes anyám, nem akarom, hogy elmenj!

Mme Dupré: (Újra leül.) Mithogy leányom így kívánja, kiábrándítom a kelyhet seprejéig.

Marguerite: (Henrihez.) Egyet mondok csupán, ha nem fékezed természetedet, ha anyámat távozni kényszeríted, én is vele megyek. (El.)

Henri: Azt a kutya fáját, azt a kutya fáját, azt a kutya fáját!

Mme Dupré: (Magában.) Remélem, lesz erőm teljesíteni kötelességemet mindvégig.

Henri: Miféle kötelességet? Állandósítani a viszálkodást ebben a házban? Egyszerűen elfojtani minden bizalmat közöttem és feleségem között! Rám tukmálni azokat az ételeket, amelyeket ön kedvel, azokat a sétákat, amelyek önnek tetszenek, azokat az ismeretéseket, amelyek önnek keltenek!

Mme Dupré: (Égre emelt szemekkel.) Vannak az életben megpróbáltatások...

Henri: Elég, elég, elég! Torkig vagyok képmutató lemondásaival, nem akarok többé hóhér gyanánt tűnni föl, holott kegyed az, aki gyötör. Akar-e, igen vagy nem, ha ugyan képes rá, jó, szelid és szerény lenni?

Mme Dupré: Akarom pártfogolni és vezetni a leányomat s fölemelni szavamat itt, mikor a körülmények úgy kívánják, végre folytatni anyai működésemet.

Henri: Pompás! Hibáztam, hogy engedékenységemre számítottam egy vén bolond részéről.

Mme Dupré: Ön sérelemmel illeti nejét anyját...

Henri: Nem asszonyom, anyósomat illetem sérelemmel s ez nagy különbség.

Mme Dupré: Ha szegény férjem élne még.

Henri: No az idejében visszavonult s értem a magatartását. Ez az ur, akit nem ismertem, ezzel bizonyosságát adta annak, hogy helyén volt az esze.

Mme Dupré: Ot percet adok önnek arra, hogy megbájjá, amit mondott.

Henri: Én meg kettőt, hogy elmenjen.

Mme Dupré: (Anélkül, hogy mozdulna.) Leányom arra kért, hogy maradjak.

Henri: Még van annyi ideje, hogy bántatlanul visszavonuljon, hát használja föl.

Mme Dupré: Ön meg merne ütni engem?

Henri: Igen asszonyom!

Mme Dupré: Majd megfelelek ezért a fenyegetésért a törvény előtt.

Henri: Ugy van asszonyom!

Mme Dupré: (Kiált.) Marguerite!

Henri: Feléje menve.) Pusztuljon innen!

Mme Dupré: (Hátrálva.) Marguerite! Megütötte anyádat!

Henri: Rögtön!

Mme Dupré: (Egyre hátrálva.) Ön bolond, nyomorult! (Kimegy.)

Henri: (Elzárva ajtót.) Vissza ne jöjjön ide, mert elevenen megeszem!

II. JELENET.

Marguerite, Henri.

Marguerite: (Belépve.) Édes anyám hitt!

Henri: Igen.

Marguerite: Hol van hát?

Henri: Épen most ment el.

Marguerite: Miért ment el?

Henri: Nem tudom. Talán látogatába megy.

Marguerite: Megértettétek egymást sógor.

Henri: Tökéletesen!

közemberek, kik a honvéhadapród iskolában vannak berendelve szolgál munkákra, a Bihar vendéglőben ittak. Éjjel 12 órakor a lármás katonákat kiküldték a vendéglőből. A négy katona tulságosan sokat ivott a vendéglőben s így lerészegedve az utcán mindenkibe belekötöttek. A közönség menekült a részeg emberek elől.

A négy ember a Szent László-tér felé tartott. A Kossuth-utca közepe táján találkoztak Dobai Sándor városi elsőosztályú rendőrrel. Dobai 12 óráig volt szolgálatban, melynek teljesítése után szabadságot kért, hazafelé indult s így találkozott a részeg katonákkal, akik lármázva a járókelőket rémitve jöttek vele szembe.

Dobai látva a katonák féktelenségeit, rájuk szólott:

— Csenedesebben fiuk!

E figyelmeztetésre a katonák goromba káromkodással feleltek, mire Dobai hozzájuk ment.

Hogy mi történt köztük azt még ez ideig nem lehetett egész tisztán megállapítani. Dobai állítólag mikor a részeg emberek közé ment, azok közül Lakatos Józsefet arcul vágta.

Másik verzió szerint Lakatos ütötte volna arcul Dobait. Ez inkább valószínűtlen, mert Lakatos egy alacsony termetű vézna ember, míg Dobai hatalmas termetű erejéről általánosan ismert rendőr.

Egy arculütés volt az oka az egész esetnek, mely ez után következett.

A négy katona Dobaira támadt, aki látva, hogy többen vannak s le fog veretni, revolver táskájához nyult, azonban a revolvért nem találta s így kénytelen volt futásban keresni menedéket Dobai a Bihar felé futott üzelve a katonáktól. A Bihar előtt közvetlen a négy katona utól érte Dobait ép abban a pillanatban mikor a szerencsétlen rendőr az ajtó kilincsét fogta meg. A katonák közül egy kardjának lapjával Dobai fejére ütött oly erősen, hogy az

megszédülve esett az ajtónak. A zajra a vendéglőben lévő Balog rendőr kifutott s a katonák közül egyiknek kését abban a percben fogta fel, mikor azzal Dobira akart ütni. Az elvett kardért most már mindnyájan harcra keltek, miközben Balogh rendőrnek köpenyét át is szúrták. Dobai ezalatt magához tért némileg s kardjához kapott, amit a katonák észrevettek s rárontottak. Dobai kardját fogva egy éles vágást kapott ekkor, mely a jobbkez fejét úgy találta, hogy azon három ujját mozgatni azóta sem tudja.

E vágás után még kétszer csaptak a katonák Dobaira. A vágások a fejnek voltak irányítva, azonban irányt veszítve a bal vállba hatoltak s ott 10 centiméter mély s mintegy 3 centiméter széles ékalaku sebet vágta.

A kapott vágásoktól Dobai eszméletét veszítve vértől borítva rogyott össze. Ekkor már a kávéház közönsége is kijött, köztük Kemény Ignác rendőrbiztossal, ki inspekciós szolgálatot teljesített a Biharban.

A nagy közönséget látva a négy katona kivont karddal kezükben futásnak eredt üzve a közönségtől.

Kemény Ignác látva azt, hogy a katonákat ha sikerül is elfogni, azok könnyen nem adják meg magukat, harsány hangon kiáltotta.

— Vigyázz! Allj!

A négy katona látva az egyenruhát az éjszaka sötétjében, a katonai egyenruhától nem tudván megkülönböztetni a rendőri egyenruhát, kardjaikat hüvelybe dugva engedelmessétek. Erre Kemény Ignác és Kardos Gyula borbélysegéd a katonák közül háromnak oldalfegyverét kivonták a hüvelyből. A felzudult közönség ütlegetni kezdte a katonákat, kik közül Lakatos József látva a veszélyt, futásnak eredt. A három katona azonban a közönség foglya maradt.

Az elszedett oldalfegyverek mind élesre

voltak köszörülve s az eikobzás alkalmával s azok közül a Deák Jánosé vérről volt borítva. A fogoly katonákat a rendőrségre kísérték, hol Kápolnay rendőrbiztos kihallgatta őket s kihallgatás után a megérkezett őrszolgálatnak lettek átadva.

A futásnak eredt Lakatos Józsefet a közönség üldözőbe vette, míg egyszerre elveszítette szem elől.

A súlyosan sebesült Dobait a biharmegyei közpórházba szállították, hol azonnal hozzá fogtak a gyógykezeléshez.

Dobai állapota igen aggasztó. Hétfőn délelben 41 fokos láza volt. A főorvos véleménye szerint legjobb esetben, ha sebláz nem áll be, Dobai balkarját amputálni kell, sebláz esetén Dobai számára nincs mentség.

A menekült katonát hétfőn reggel Duró János rendőr fogta el a Széchenyi téren. Lakatos a Sas helyén megásott üregbe ugrott s így tudott megmenekülni, vasárnap éjjel a mélységből kijutni azonban csak cipője levetésével tudott. A Széchenyi téren Duró rendőr megállította a katonát s beakarta kísélni. Lakatos erre dulakodni kezdett a rendőrrel, annak köpenyét letéve fojtogatni kezdte. A rendőrnek Béli István betűszedő sietett segítségére s csak így tudták megfékezni a dühöngő katonát, kit aztán a rendőrségre kísérték.

A garázda katonák ügyében a hadbíróóság fog itélkezni.

A sűrűn ismétlődő katonai garázdálkodásokra tekintettel Gerő Ármán főkapitány átiratot intézett az állomásparancsnoksághoz, a melyben kéri a parancsnokság intézkedését, hogy jövőben sűrű katonai őrszolgálatok cirkáljanak, a korcsmákból és nyilvános mulató helyekről a részeg katonákat távolítsák el és a kimaradási engedélyeket lehetőleg szüntessék be, illetve korlátozzák.

UJDONSÁGOK.

Tanulók kirándulása.

Erdekes és tanulságos kirándulásról érkezett meg a községi polg. líu iskola 200 növendéke és 6 tanára szombaton este.

Mezőtelegd volt a kirándulás első állomása, ahol megtekintették a Bihar-Szilágyi olajipar nagyszabású gyártelepeit, a Bichn-téle fedőlemezgyárat és a sodrony pálya végállomását.

A vendégeknek mindenütt a legnagyobb előzékenységgel mutatták meg a tanulságos látványokat, sőt az ifjuság nagy öröme a Bihar-Szilágyi olajipar-gyár vezetősége meg is vendégelte a tanuló ifjuságot. 10 órakor indult tovább a csapat s miután Mező-Telegden az ev. ref. (rég. középkori kath.) templom értékes fallestményeit megtekintette, tovább indult Tataros felé.

Tataroson várta az ebéd a kirándulókat, elköltése után a gyárat tekintették meg s este felé gyalogutakon átsétáltak Felsődernára.

Dernán zeneszó és tüzjátékkal fogadták a gyárvezetők az ifjuságot, majd jó vacsora után nyugodni tértek, de már a hajnali órákban talpon voltak s úgy a gyárhelyiségeket, mint az aszfalt bányát megtekintették.

Megjegyzendő, hogy úgy Tataroson, mint Dernán a magyar aszfalt r. t. vendégei voltak a kirándulók s Tataroson Neumann Irma és Hedvig urleányok vezették az ebéd elkészítést; Dernán pedig Faragó Miksa, Csorbics László

Marguerite: Megegyeztetek?

Henri: Minden tekintetben!

Marguerite: Jó szóval váltatok el egymástól?

Henri: Kitűnővel!

Marguerite: Mit mondott anyám!

Henri: Ezt mondta: »Őn bolond és nyomorult.«

Marguerite: Hát te mit feleltél?

Henri: Ezt feleltem: »Soha ne jöjjön többé ide, vagy elevenen megeszem.«

Marguerite: Jól van uram, tudom már mit tegyek. (Csönget.)

Henri: Őrizd meg édes anyáddal szemben azt az érzést, mellyel néki tartozol s értsd meg, hogy nem azért vettem el egy fiatal nőt, kit imádok, hogy odahaza legyen az enyém. Mint-hogy anyád engem nem szenvedhet, hozzá fogsz menni, ha látni akarod . . . csak keresztül kell menned az utcán.

Rosel: (Belép.) Asszonyom, c-engetett?

Marguerite: Kalápmat, keztyűmet, fátyolomat, ridikulómet, kis tükrömet, napernyőmet, boámat, rizs poros dobozomat és ajakfestéket adja ide.

Henri: Miért?

Marguerite: Ugy megyek el uram, ahogy vagyok, semmit se viszek magammal.

Henri: De hisz ez örütség! Marguerite, értsük meg egymást!

Marguerite: (Rosehoz) Menjen!

Henri: Ne menjen!

Rose: De uram!

Marguerite: Tegye, amit mondok!

Rose: De asszonyom!

Henri: Én vagyok itt az ur!

Marguerite: Legyen! Akkor hát hajdon

fővel megyek anyámhoz. Ahogy most állunk, egy kis botrányal több vagy kevesebb, meg se kottyán . . .

III. JELENET.

Ellőbbiek, Junot.

Junot: (Belép.) Kedves gyermekeim, engedjétek meg a család egy régi barátjának . . .

Henri: Kedves elnök ur, boldog vagyok, hogy közbejött . . .

Marguerite: Kedves barátunk jól tette, hogy eljött.

Junot: Épen most találkoztam Mme Duprével, kimondhatatlanul haragos.

Henri: A bolond!

Marguerite: Isten önnel barátom, láthatja, hogy miket kell hallanom s hogy miket beszélnek itt anyámról.

Henri: Megtiltom, hogy elmenj.

Marguerite: Kedves barátom, kegyed tanuja volt egybekelésünknek s kegyed fogja kimondani elválásunkat is.

Junot: De hisz ez örütség!

Henri: Szeretem a feleségemet s nem akarok válni. Marguerite itt kell maradnod.

Marguerite: Megyek anyám után!

Henri: Megtiltom!

Junot: Ugyan csillapodjatok s beszéljünk okosan!

Marguerite: Már késő! Isten önnel kedves barátom!

Henri: Marguerite, jogom erejénél fogva, melyet a törvénykönyv ad . . .

Marguerite: Isten önnel uram, örökrel! (El.)

(Folyt. köv.)

és a gyár orvosa mindent elkövettek, hogy minél kellemesebbé tegyék az ott tartózkodást s az a szíves, magyaros vendéglátás, amelyben a kirándulóknak része volt, örökre felejthetetlen marad előttük.

Vezetőkkel gyalogutakon vonult reggel a csapat a Magaslak felé s hideg ebédjét egyik magaslaton költötte el.

Magaslak lakon megtekintette a Zichy kastély műkincseit s leereszkedett Fekete Erdőre, ahol izletes vacsoráról, s másnapi reggeliről Szabó János állami tanító gondoskodott. Itt is ki kell emelnünk, hogy a főzés munkáját lelkes hölgyek ingyen vállalták el. Reggel tekintette meg a kiránduló csapat az üveggyárat s a gyárvezetőség minden gyermeknek egy-egy emlékpoharat adott.

Majd utrakeltek s a hideg ételekből álló ebédet Solyomkő váromladékainál költötték el s innen folytatva utjukat tovább Eledre, hol az esti 6 óras vonattal indultak hazafelé.

* Személyi hírek. *Rakovszky* Endre belügyminiszteri tanácsos, volt abaujmezei főispán hétfőn este Nagyváradra érkezett s rokonának, dr. *Szmrecsányi* Pál püspöknek volt szívesen látott vendége. — *Lukács* Sándor miniszteri osztálytanácsos a pénzügyminiszteriumban, Nagyváradon időzik.

* Lányi püspök Erdélyben. Dr. *Lányi* József tinnini püspök, nagyvárad kanonok pünkösdi hétfőjén Erdélybe utazott, hol a még mindig gyöngélgédő *Mailáth* Gusztáv erdélyi püspök helyett bérmálni fog Udvarhelymegyében.

* Piros pünkösdi a templomokban. Elmúlt a tavasz legkedvesebb ünnepe a Pünkösdi. Vasárnap, ünnep első napján pompás ragyogó idő kedvezett az ünnepnek. A közönség óriási tömegekben hullámozott az utcákon. A templomok is zsúfolva voltak. A I. sz. székesegyházban reggel 8 órakor kezdődött az ünnepélyes nagy mise, amelyet *Fetser* Antal felsz. püspök végzett s az Evangéliumnál nagyhatású szentbeszédet mondott. A szentmise után megkezdtek a bérmálást. Ezerháromszáz bérmálható állott sorban a templom főbejárójától a főoltárig, továbbá két oldalt, az oldal oltárok előtt. *Fetser* Antal felsz. püspök és dr. *Lányi* József tinnini püspök adták fel a bérmálás szentségét. Dél volt, mire véget ért a bérmálás. Megbérmáltak Olasziból 673, Ujvárosról 414 és Váralja Velencéről 203 at, összesen tehát 1290-en részesültek ezuttal a bérmálás szentségében. *Fetser* Antal püspök 690 és *Lányi* püspök 600 at bérmált meg. A bérmálás után dr. *Szmrecsányi* Pál v. b. t. t., megyés püspök ebédet adott, amelyen részt vettek: *Fetser* Antal és *Lányi* József püspökök, *Gabriel* Lajos tb. kanonok, dr. *Vucskics* Gyula esperes és *Imrik* Zoltán plébános, *Szmrecsányi* Miklós a püspök testvére, *Erős* Rezső jószágkormányzó és az udvari papság. Pünkösdi másodnapján is zsúfolva voltak a templomok ájtatos közönséggel. *Fetser* Antal felsz. püspök Pünkösdi vasárnap délután bérmautra indult az egyházmegyébe.

* Szatmár-Németi a kivándorlás ellen. Szatmár-Németi város törvényhatósága legutóbb tartott közgyűlésén határozatilag mondta ki, hogy feliratot intéz a kormányhoz, valamint a képviselőházhoz, hogy a mindinkább növekvő kivándorlási arányok csökkentése érdekében gyökeres intézkedéseket léptessenek életbe. Szatmár-Németi a kivándorlás megfékezésére szükségesnek tartja, hogy azok, kik még katonai kötelezettségeiknek teljesen nem tettek

eleget, utlevelet ne nyerhessenek. A másik fő tényező, mely a kivándorlást csökkentené abban áll, hogy a jelenlegi gazdasági viszonyokat teljesen reformálják. A határozatot hasonló szellemű határozat hozatala végett Biharvármegyének is megküldték.

* Szigligeti szobra. Emlékeznek olvasóink, hogy kellemetlen nézeteltérés keletkezett abból, a Szigligeti-szoboralapra rendezett színelőadások jövedelméből kifizették a nagyváraditársulat utiköltségeit és a kolozsvári színészek itteni ellátását. A kellemetlen ügyet vasárnap intézte el a szoborbizottság a legmegfelelőbbben. A Szigligeti-szoborbizottság dr. Hoványi Géza elnöklésével ülést tartott, amelyen jelen voltak: *Rádl* Odön, dr. *Kurländer* Ede, dr. *Radó* Ignác és *Sas* Ede bizottsági jegyző. *Rádl* Odön kérdést intézett az elnökhöz az elszámolás iránt. Ugy látja, hogy *Janovics* Jenő, a kolozsvári igazgató levele szerint a kérdés bonyolódott. Meg van győződve, hogy az elnök korrektül járt el. Dr. *Radó* Ignác az elnöknek mindenben igazat ad, jogosan utalta a költségeket Somogyinak, aki már rendezett teljesen ingyen előadást a Szigligeti-szobor javára. Dr. *Kurländer* Ede aggodalmát fejezi ki, mert ha megállapodás volt *Janovics*csal szemben, úgy ezt be kellett volna tartani. Közvetítő indítványt tesz. Az egész jövedelmet utalják a szoboralaphoz, majd a leszámoláskor megtérítetik Somogyi költségeit. A bizottság végül mindenben azonosította magát az elnökkel. Köszönését nyilvánítja *Janovics* Jenő és *Somogyi* Károly áldozatkésztségéért. Az elszámolásból nézeteltérés merült föl, de a bizottság konstatálja, hogy előzetesen határozatba ment mindkét igazgató költségeinek megtérítése. Hoványi elnök jelentette ezután, hogy a budapesti Nemzeti színház a szoboralap javára előadást fog rendezni és a szobor felavatása napján Nagyváradon lép fel. A szobor alapja ez idő szerint 4843 korona 51 fillér készpénzben. A szobor mintázás alatt van s a jövő év március havában leplezik le.

* Gyulai diákok Nagyváradon. A gyulai főgimnázium tanulói érdekes tanulmányuton vannak most Erdélyben. A diákok *Barthos* Ferenc, *Korponay* és *Meray* tanárok vezetése alatt járják be Erdély bércei vidékét. Átutazóban egy napot Nagyváradon töltöttek s megtekintették a város nevezetességeit. Dicséretképpen említjük fel, hogy a tanulmányutban is gondot fordítanak a lelki szükségletre, a vallási kötelezettségekre is. Pünkösdi vasárnap korán reggel templomba vonultak, ahol a náraik szent miséit hallgatták meg.

* Építik a vasutat Gilányi-utoán. Az elmúlt héten nagy vita volt a városi közgyűlésen a felett, hogy ki kapja meg Gilányi-utcán villamos vasut részére a terület-használati engedélyt. A közgyűlés a fennálló szerződés értelmében azt határozta, hogy bekéri *Hankovits* és társától a terveket és feltételeket s azokat átteszi a városi vasuttársasághoz, azzal, hogy két hónap alatt nyilatkozzék, vajjon hasonló feltételek mellett hajlandó-e ő kiépíteni ezen vonalat. A dolog ma iljen stadiumban áll s mégis a városi vasut most beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben a városi közgyűlés határozatának teljes ignorálásával, egyszerűen bejelent, hogy a Gilányi-utcán és a Bánya-soron megkezdí a vasutvonal építését. Tehát nem alkalmazkodik semmi feltételhez, hanem csak épít, még olyan helyre is, ahova a miniszter építkezési engedélyt nem adott, sem Nagyvárad városa nem adta meg a terület-használati engedélyt. A városi vasutnak

ugyanis ezidő szerint csak a Gilányi utcai vonalra van ideiglenes építési engedély a kereskedelmi minisztertől. Teljesen érthetetlen előttünk ez az eljárás, hogy a törvényes forrákat s a várost éppenséggel nem veszi figyelembe sem s ez által lehetetlenné teszik a közönség érdekéből oly fontos fürdői vasut létesítését. Nagyvárad város közönségére teljesen közömbös, hogy ki építi ki a fürdői vasutat, de hogy azt megakadályozza bárki, a város nem tűrheti; most pedig még éppen előmozdítja a fürdővasut lehetetlenné tételét.

* Eljegyzés. *Kemény* Andor eljegyezte *Veszfried* Margit urleányt. (Külön értesítés helyett.)

* Uj rend a városházán. A városi tisztviselők fizetés-rendezésével egyidejűleg rendezték a tisztviselők és alkalmazottak szabadságidejének a kérdését is. Eddig a közgyűlés adta meg a szabadságidőt a tisztviselőknek, az új szabályzat azonban a szabadságidő engedélyezését a polgármesterre bizza. Az új rendnek megfelelőleg a polgármester most tette meg az intézkedéseket. Felhívta az ügyosztályvezetőket, hogy a vezetésük alatt működő tisztviselők jelentsek be, hogy mikor óhajtják a szabadságidőt igénybe venni; *Juricskay* Barna II-od aljegyzőt pedig megbizta a szabadságolások nyilvántartásával.

* Az orsz. színész egyesület megkeresése. Az országos színész egyesület érdekes megkeresést intézett Nagyvárad városához. A színészeti viszonyok fejtegetése után kéri a várost, hogy színigazgatók meghívása vagy választása alkalmával kérje ki a színészegyesület véleményét. Ezt azért tartja szükségesnek, mert egyes igazgatók minden tőke és anyagi erő nélkül szerveznek társulatot, azután tönkre jutnak csakhamar és nyomorba juttatják társulatuknak tagjait. Hivatkoznak a pozsonyi esetre.

* A nagyszalontai III. gyógytár. *Strázsay* Antal okleveles gyógyszerész kérelemmel járult a belügyminiszterhez, hogy részére Nagyszalonta községben egy III. ik gyógyszertár felállításához a szüksége jogot megadja. A kérelmet a vármegye törvényhatósága elutasítani véleményezte, melynek alapján a belügyminiszter a jogot, azzal az indoklással, hogy III. gyógyszertár fölösleges Nagyszalontán, nem adta meg.

* Megjött az eső. A hosszú forró napok után végre megjött az áldásos eső. Pünkösdi hétfőjén egész délelőtt nagy szél kavarta fel a port, délután azonban erősen elborult. Estefelé megeredt az eső s villámlás és mennydörgés között hatalmas zápor, majd csendes eső kerekedett, amely nagyon lehűtötte a levegőt.

* Tűz a vár mellett. Pünkösdi hétfőjén késő délután, 6 óra körül óriási füst lepte el a vár és a Nagypiac környékét s a várkapu-utcában csakhamar hatalmas lángözön csapott fel. A várkapuhoz vezető utca utolsó háza: a *Benes*-ház tetőzete gyuladt ki. A terjedelmes épületben vendéglő is volt. A tűz a padláson keletkezett, az épület sánc-felőli oldalán. Csakhamar az egész tetőzet lángban állott s teljesen le is égett. A padláson ágynemű ruhaneműk, üres katonaládák voltak s mind elpusztultak. A tűz színhelyét ezer és ezer ember vette körül, de a katonaság csak a tüzőltókat bocsátotta az égő házhoz. A tüzőltók csakhamar megérkeztek s *Mezey* Mihály vezetésével a szomszédos épületek megvédésére fordították a főszűrt, mert az égő tetőzetet már úgy sem lehetett megmenteni.

* **Halálozások.** Doholóczky Cecília vég-elgyengülésben elhunyt. Temetése május 22-én délután 5 órakor lesz a Szalárdi-utcai háztól. — Fekete Sámuel, élete 76. évében elhunyt. Temetése hétfőn volt a Szarvas-soron levő gyászházból.

* **Actió az alkohol ellen.** Biharvármegyében nagy arányokat kezd ölteni az alkohol ellenes mozgalom. A képviselőtestületek egymásután hozzák meg határozataikat, melyekben a leghathatósabb intézkedéseket teszik a nemzet erejét vivő veszedelem ellen. Tegnap egyszerre három községből érkezett képviselőtestületi határozat, melyek a korcsmák vasárnap való zárva tartását mondják ki. Az első Illye községé, mely szombat este 6 órától hétfő reggel 6 óráig mondja ki a korcsmák zárva tartását. E határozatot a járási főszolgabíró oly véleményre kapcsán terjesztette be, hogy az a községre nézve igen üdvös mert az alkoholizmus már ott annyira elhatalmasodott, hogy a nép nem képes semmi munkát végezni, míg jól be nem szeszelt. Illye községben nemcsak a felnőttek, de a serdült korúak is szenvedélyes alkoholisták. A második határozat Sarkad község képviselőtestületének határozata, mely a korcsmáknak vasárnap 10 órától hétfő reggelig való zárva tartását mondta ki. Sarkadon állítólag a korcsmákat szórakozás helyéül használják. A főszolgabíró ezzel szemben azt jelenti véleményében, hogy Sarkad községében 10 egyesület van, melyekben a polgárok megbeszélendő ügyeiket kényelmesen megtárgyalhatják. És a harmadik képviselőtestületi határozat Ant község határozata. Így a határozat szerint szombat este 6 órától hétfő reggel 6 óráig lennének lerázva az italmérések. A főszolgabíró a határozatra adott véleménye szerint Ant tolvaj, verekedő, vadászó egyénektől lakott helyiség, kik az adott alkalomkor mindenütt a legnagyobb garázdálkodásokat fejtik ki. A három képviselőtestületi határozat a legközelebbi közgyűlésnek fogja képezni tárgyát.

* **A hősök Csák.** Tegnap éjjel Rötlich Lajos kolozsvári utcai korcsmájában Szabó Viktor ácssegéd egy fiatal emberrel összeszólkoszott s az előtte menekülő egyén után egy sörös üveget dobott, a mit látva az egyik asztalnál ülő Csák György cipész, egy üres sörös üveget röpitett Szabó fejéhez, majd a másik Szobából oda jövő Krupka Frigyes fejéhez vágott Csák egy boros üveget, a mi Krupka fején szétörve, annak egy darabja, a közelben lévő Papp Mariska balszemén okozott súlyos sérülést, Csák György a zürzavarban eimenekült, a súlyosan sérült Papp Mariskát pedig a helyszínén megjelent Gerő Károly rendőr-ellenőr az izraelita kórházba szállította, Szabó Viktor és Kupka Frigyes sérülteket pedig lakásukra vitte Csák György ellen az eljárás folyamatba tétetett.

* **A lakadalom után.** Ant községben hétfőn tartotta meg esküvőjét egy odaváló jó módu gazda. Az esküvőn megjelent közönség fesztelen jókedvben volt, amikor Mátyás Imre Kolozsi Károlylyal összeveszett. A két ember először szóval, később tettleg is bántalmazta egymást ugyannyira, hogy a lakadalmas népnek kellett közbelépni. A két ember nem csillapult le ekkor, hanem a lakadalom után pártot gyűjtve maguknak az utcán valóságos csatát rögtönöztek, melyért Mátyás Imre életével adózott. A halállal végződött veszekedés ügyében a vizsgálóbírósg ma tartja meg Mátyás felboncolását.

* **Találtatott.** Hét drb ló találtatott bitangságban. A lovak közül az egyik a jelekből ítélve katonai ló. Igazolt tulajdonosai ha 8 nap alatt a ren örségen nem jelentkeznének, a lovak nyilvános árverésen elfognak adadni.

x **Értesítés.** Remek kivitelű csillárok s világító testek érkeztek, melyeket gyári áron elárúsítok, mindennemű villamos vagy légszuszvilágítási, jelző csengő, telefon munkálatok a legolcsóbb áron. Költségvetés díjmentes. Telefon 556. ifj Stern Sándor, Bémer-tér 2.

x **Szenzáció a korzón.** A mi híres és már szinte világvárosias színekben pompázó korzónkba igen stilszerűen illeszkedett bele a legutóbbi időben *Lembert* Ede festőművész és fotográfus remek fényképkirakata, melyben a fotográfálási művészet legmodernebb termékeit találjuk. A Rákóczi-ut 8. sz. (Györfly-ház) izlése kapuportáléjában elhelyezett gyönyörű képeknek egész napon át sok bámulója akad. Az új műterem, melyből e vidéki nivót messze felülhaladó művészettel készített képek kikerülnek, a ház udvarán épült gyönyörű és minden ízében modern berendezéssel. A műterem tulajdonosa, ki elsőrangú külföldi és fővárosi műintézetekben sajátította el művészetét, a legcsekélyebb megrendelést is nagy gonddal teljesít és amellet a legolcsóbb árakat számítja.

IRODALOM.

Az én módszerem. Irodalmunk egy érdekes könyvvel gazdagodott Müller dán írónak *Az én módszerem*; című munkája jelent meg szakavatott magyar fordításban. Müller módszere egészen új a népszerű egészségügy terén. 30 évi tapasztalat eredményeként renkívül meggyőzően és éles logikával tárja szemünk elé, hogy minden testi sőt szellemi bajnak egyedüli oka az elégedetlenség és helytelenül gondozott elpuhult test. Mindezen bajokon segítünk, ha naponként egy kis időt szentelünk testünk ápolásának és edzésének, mert egy edzett test aránytalanul nagyobb ellentálló képességet tud kifejteni, bármely csirázó betegséggel szemben s ezen testedzéshez Müller módszere szerint *napi tizenöt perc is elegendő.* A kitűnő magyarázatokat még 42 kép is kíséri, úgy hogy a végzendő gyakorlatokat bárki már 2—3 napi kísérletezés után könnyen végezheti. A munka mindenkre egyformán hasznos és tanulságos, orvosi szakkörökben is a legjobb elismerésben részesült. A csinos kiállítású munkának bolti ára 2 korona. Megjelent Kostyál Jenő budapesti könyvtár kiadásában.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szerda: Táncoz regiment.
Csütörtök: Baba.
Péntek: Táncoz regiment.
Szombat: Koldusgróf.
Vasárnap: Vig özvegy. (Tábori Fridával.)

A táncos regiment.

Vilmos császár, mint annak idején a lapok megírták, egy német városkában kedélyesen elbeszélgetett az ottani hölgyekkel. Társalgás közben a nők panaszkodtak, hogy az ő városukban nincs katonaság, mire a császár megígérte, hogy ad nekik egész ezredet. Igéretét be is váltotta, mert pár hónap múlva egy porosz huszárezred vonult be a városkába.

Ez az ujsághír így eléggé vigjátéku. Nem csoda, ha *Kadelburg* Gusztáv, a németek vigjáték-szállítója, sietett belőle nemzeti vigjátékot csinálni s porosz huszárdarabot irt. Az egész darab ez az áthelyezés. Az ezred az első felvonásban még Jakrevóban van, a porosz-orosz határon. Unalmas fészek, ahol a légyfogás a legfőbb szórakozás s a tisztek 9 órakor — aludni mennek! Innen helyezik át őket Neuhausba, ahol egy kis leány a császártól

katonákat kért. A városka életét természetesen a tisztek hamarosan felforgatják, zajossá teszik, de nem tetszik a spiszbörgereknek, mozognak, forrongnak, míg az ellentétek kiegyenlítődnek akként, hogy a gazdag leányok és özvegyek — huszártitnők lesznek.

Idényvégi ujdonságnak egészen jó dolog. Nem valami égigjáró remekmű, de van benne humor, itt-ott felvillan némi szellemesség is, szóval német vigjátéknak: sikerült. Teljes hatása természetesen inkább tisztai közönség előtt lehet, amely a benne levő katona humort teljesen érteni és élvezni képes. Hosszabb élete azért nem lehet magyar színpadon, mert a porosz katonai levegő kétszeresen eltávolítja tőlünk.

Az itteni előadásban a rendezés sokat lendített azon, hogy a közönség rokonszenvesen fogadta a darabot. Az első felvonást csupa katona játssza végig; ezt rendezni volt a legnehezebb. Sikerült a nehézséget megoldani. Mindössze apróbb dolgok ötlöttek fel: így Körmendi hadapród sapka nélkül a szobába lépve, kezével a fejéhez kapott s keményen szalutált; az ezredes beléptekor a tisztek nem állanak operettszerű sorfalat, hanem kiki a helyén csak feláll stb. Egyébként az egész felvonás igen sikerülten volt rendezve s a vidéki tisztai kaszinó illuzióját kelteni képes volt. Illuzióról nem szólnán persze ott, ahol a tisztek pezsgőt akarnak inni s a poharakban szemmel láthatólag nagyváradi vízvezetéki víz pezseg. Az előadás itt-ott csetlett-botlott, a mi premiereken immár nem ismeretlen előttünk, de ezeket leszámítva, elég jól sikerült. Valami kiváló alakításra egyik szereplőnek sem volt alkalma, mindössze arra kellett ügyelnie, hogy a darab könnyed, kedélyes hangulatba beleilleszkedjék. Rang szerint haladva, az ezredes szerepét *Fehér* Gyula játszotta az ő szokott intelligenciájával. A két szerelmes hadnagy *Tóth* Elekben és *Toronyi* Gyulában talált igen jó személyesítőre. Kivált *Tóth* Elek egészen jól eltalálta a humoros, fiatalos jókedvvel, szerelemmel teli hadnagyocska szerepét.

Hajnal György mint kutyamosó nyújtott jóízű alakítást. A városi előkelő polgárok szerepeit *Bércsi* és *Krasznai* játszották, mind a kettő sikerült humorral. Ugyancsak kispolgárokat játszottak *Rajcsányi* és *Vaul* is. *Vaul* néha karzatszerű tulzásokkal. A női szerepek kifogástalanok: *E. Kovács* Mariska, *Angyal* Ilka, *Simon* Mariska, *Hevesi* Gusztó, *Czene* Stefán, *Gáspár* Aranka és *Lengyel* Irén játszották. Utóbbi párszavas szerepével azt sejtette, hogy talán ki lehetne képezni fokozatos gyakorlattal segédszínésznővé, sőt esetleg tovább is. A kisebb szerepek *Sárossy*, *Szarvasi*, *Szende* és *Körmendi* kezében voltak jó helyen.

Közönség — tekintettel a nyári melegre és 8 órai kezdetre — nem nagy számmal. Ugyancsak e két körülményre való tekintettel ügyelni kellene, hogy a felvonás közök ne nyuljanak olyan hosszúra. —r.

TANÜGY.

Polgári iskolai tanárok gyűlése. Az Országos polgári iskolai tanáregyesület Budapesten tartott jelölő ülésében az ujonnan alakulandó tisztikarba *Óró* Dezső községi polgári iskolai tanárt igazgató tanácsossá jelölte.

TÁVIRATOK.

A koronázási jubileum.

— Litünetések adományozása. —

Budapest, május 21. Bécsből jelentik: A koronázási jubileum alkalmával a király a következő nagyobb kitüntetéseket fogja adományozni. Hercegi rangot és címet kapnak: Csekolics Endre, Festetics Tasziló, Wenkheim Frigyes és Károlyi László grófok; grófok lesznek Semsey László képviselő és Kendeffy nagybirtokos, aki rokona anyai ágról a belügyminiszternek. Valóságos belső titkos tanácsosok lesznek a miniszterek és Justh Gyula házelnök. A Lipót-rend középkeresztjét Mezőssy, Désy Zoltán, Tóth János és Meskó László államtitkárok kapják.

A vasutas pragmatika.

— A közlekedésügyi bizottság ülése. —

Budapest, május 21. A képviselőház közlekedésügyi bizottsága ma délután 3 órakor Andrássy Géza gróf elnöklésével ülést tartott, melyen többek közt tárgyalta a vasutak szolgálati rendtartásáról szóló törvényjavaslatot. A kormány részéről Kossuth Ferenc miniszter, Sztterényi államtitkár és Stettina miniszteri tanácsos voltak jelen.

Kállay Leopold előadó ismertette a javaslatot.

Sümegei Vilmos: Indítványozza, hogy ma csak általánosságban tárgyalja a bizottság a törvényjavaslatot, a részletes tárgyalást halassza el más napra.

Kossuth Ferenc keresk. miniszter: Ellene szól a halasztásnak. Ezután **Tuskán Gergely** horvát képviselő horvát nyelven mondott hosszú beszédet. Az 1868. XXX. t.-c. rendelkezéseiből azt fejtegeti, hogy a horvát-szlavonországi vasutaknál a hivatalos nyelv a horvát. Szóló ezzel nem akarja érinteni a magyar nyelv jogait, de kötelességének tartja a horvát nyelv jogát megvédeni. Indítványozza, hogy a törvényjavaslat adassék vissza a közös kormánynak és utasítsák, hogy a horvát kormányval egyetértőleg akként módosítsa a törvényjavaslatot, hogy annak rendelkezései a horvát nyelv jogával összhangzásban legyenek.

Kossuth Ferenc: A kormánynak esze ágában sincs sérteni a horvát nyelv jogait, legkevésbé az 1868. XXX. törvény-cikket. Tuskáné nagy félreértésben vannak. Magyarországnak és Horvátországnak az 1868. XXX. t.-c. rendelkezése idején nem volt egy kilométernyi államvasuta sem. Különben is itt az államjogra nem lehet hivatkozni. A magyar állam csak üzemből tartja a vasutakat, de bármely pillanatban eladhatja magánvállalatnak. Cél szerű, hogy az alkalmazottak a horvátországi vonalakon horvátul is tudjanak érintkezni, de a magyar nyelv jogából sem engedhet. Kéri Tuskán indítványának mellőzését (Éljenezés)

Sztterényi államtitkár: Az 1884. óta kiadott vasuti engedélyekből bizonyítja, hogy a magyar államvasutak összes vo-

nalain a hivatalos nyelv kizárólag a magyar.

A bizottság elveti Tuskán indítványát. Tuskán erre Hodzsa kíséretében, aki tolmácsként szerepelt, elhagyta a bizottság ülését.

Ezután **Mukics Simon** szólalt fel. Kijelenti, hogy bár vannak a részletekhez módosításai, általánosságban elfogadja a javaslatot.

Sztterényi válaszolt ezután Mukicsnak. A javaslat biztosítja a vasutasok politikai jogait, csak a politikai terroriztikus befolyást kívánja lehetetlenné tenni. A sztrájk kérdésében kéri a bizottságot, hogy az ország egyetemes érdekeire legyen tekintettel. Kijelenti különben, hogy lesz még egy javaslat, mely az ily ügyekben megengedi majd a birtokon kívül való felszólalást. Ez az engedékenység végső határa, melyen túllépni már nem szabad.

A bizottság erre általánosságban elfogadta a javaslatot. A részleteket pénteken délután 6 órakor fogja tárgyalni.

A horvát válság.

— A tárgyalások folytatása. —

Budapest, május 21. A horvát válság a pünkösd miatt pár napig szünetelt. Holnap azonban már újra felveszik a tárgyalások fonalát. Pejacevich bán ma este Budapestre érkezik és azonnal tanácskozni fog Wekerlével, aki szintén a mai nap folyamán érkezik vissza a fővárosba. Némely lapnak azt a híret, hogy Pejacevics bán és Sztterényi államtitkár között a legutóbbi tárgyaláson heves szóváltás volt, ma felhivatalosan megcáfolják és ezt avval erősítik meg, hogy Sztterényi mindössze egy ily tanácskozáson vett eddig részt, még pedig azon, mely a vasutas pragmatika tárgyában tartott minisztertanácsot megelőzte.

Nagy tüntetés Zágrábban.

Zágráb, május 21. Szombatról vasárnapra virradó éjjel fél 2 órakor érkezett Zágrábba Pajacevics gróf bán, Nikolics osztályfőnök, Medakovics a tartománygyűlés elnöke és több képviselő. A késő éjjeli órák és a szakadó eső dacára az érkezőket a pályaudvaron nagy néptömeg várta. Amidőn Pejacevics bán a vasuti kocsiról leszállott, a néptömeg viharos éljenzésben tört ki. Ugyancsak óvációkban részesítették Nikolics bánhelyettes és Medakovics elnököt. A bán néhány szóval megköszönte a szívélyes fogadtatást, mire Medakovics beszédet intézett a folyton éljenző tömeghez. Medakovics azt mondta, hogy most nincs alkalom a tüntetésekre. Ok Budapestén csak kötelességüket teljesítik. A konfliktusból, melybe belekeveredtek, annál nehezebb kijutni, mert két ország nemzeti érzéséről van szó.

EGYESÜLETEK.

Az építő iparosok szövetsége.

A nagyváradai építő iparosok szövetsége hétfőn délelőtt 10 órakor a szövetség hivatalos helyiségében (Teleky-utca 13) közgyűlést tartott **Rendes Vilmos** elnöke alatt. A közgyűlésen az építésszek, kőműves, ács, asztalos, lakatos, bádogos, villanyszerelő, szobafestő,

mázoló, cserepező és kályhás iparosok, valamint a fa- és vaskereskedők köréből több mint százan jelentek meg.

Rendes Vilmos az ülést megnyitván, változta a szövetség célját, majd jelentést tett a szövetség eddigi működéséről: a titkárválasztásról, helyiség bérletéről, alapszabály felterjesztéséről, ügyrend alkotásáról és arról, hogy ez ügyrendnek kardinális pontja az, hogy a szövetségi tag csakis szövetségi taggal dolgozhat és csakis a szövetségbe tartozó kereskedőtől vásárolhat.

Az elnöki jelentés tudomásul vétele után **Pásztor Bertalan** titkár ismertette az ügyrendet, amelyet a központ által kidolgozott minta nyomán, a helyi viszonyok figyelembevételével egy Sztarill Ferenc elnöke alatt működött 30 tagú bizottság dolgozott ki. Az ügyrendet a közgyűlés Szabó Károly, Winkler Szidor, Grünwald Jenő, Sztarill Ferenc, Ungerleider Mór hozzászólásai után csekély változással elfogadta.

Titkár ezután bejelentette, hogy az alapszabályok elnyervén a kormányhatósági jóváhagyást, a szövetség megkezdheti alapszabályszerű hivatalos működését. Ezt a közgyűlés tudomásul vette és áttért a költségvetés tárgyalására, melyet a végrehajtó bizottság által meghatározott tételek szerint elfogadott.

A gyűlés tartama alatt különösen a szobafestő kisiparosok köréből aggódó hangok hallatszottak oly irányban, hogy az ügyrend a segéd nélkül dolgozó kisiparosokat nem védi meg eléggé. Ezek szószólója Ungerleider Mór volt, aki azt indítványozta, hogy az ügyrendbe vételessék fel egy pont, amely kimondja, hogy ha egy építő ipari szakmában a sztrájk vagy bojkott záros határidő (14—28 nap) alatt meg nem szüntethető az összes szakmabeliek rendelkeznek munkaszárlatot. A közgyűlés ez indítványt 42 szóval 22 ellenében elvetette, de az aggódókat Sztarill Ferenc, Grünwald Jenő, Pásztor Bertalan, Szabó Károly, de különösen Kovács Kálmán lendületes beszéde meggyőzte arról, hogy a szövetség végrehajtó bizottsága, melyben minden szakma egyaránt képviselve van, egyformán védeimére lesz úgy a kis-, mint a nagyiparosoknak.

Ezzel a gyűlés véget ért.

Uj kath olvasókör. A kéthelyi róm. kath. olvasókör alapszabályait a m. kir. belügyminiszter jóváhagyta.

A nagyszalontai építőiparosok szövetségének alapszabályait a kereskedelemügyi m. kir. miniszter jóváhagyta.

Igazságszolgáltatás.

Hamis pénz. Pintye Juon és 7 társa, köztük 3 asszony biharmegyei oláh parasztok jó pénzen hamis bankókat vásároltak és a hamis bankókat a vásárokon forgalomba akarták hozni. De rajta vették. A nagyváradai kir. törvényszék tegnap vontá őket felelősségre **Mittyé Gyula** táblabíró elnöke alatt. A vádat **Gáthy Bálint** alügyész emelte, a vádlottakat őt fiskális védte. A törvényszék hamispénz forgalomba hozatalának büntetésében mondta ki bűnösöknek az összes vádlottakat és ezért bűnöségük mérve szerint elítélte őket 4—1 év és 2 havi börtönre. A vádlottak és védőik felebbezték.

Kinevezés a kuriához. A m. kir. igazságügyminiszter **Kőröszy Arpád** nagyváradai kir. ítélőtáblai irnokot a m. kir. kuriához irodatisztá nevezte ki.

Kinevezés. A nagyváradai kir. törvényszék elnöke **Bálint György** budapesti lakost a tenkei kir. járásbíróhoz hivatalsszolgává nevezte ki.

NYILTTÉR.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán
megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakalapok. **Eredeti Panama-kalapok.** Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zsefr ingek. Elegáns divatmellények.

Egyedüli raktár a hírneves **Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.**

KÖZGAZDASÁG.

Uj iparvasut a megyében. A bihari erdőipar és mészérvő részvénytársaság kérelmére a kereskedelmi miniszter elrendelte Belényes Vaskóh h. é. vasut közigazgatási bejárását. Az új vasut a dobrest-vádaréti végállomásból kiindulólág a Benpatak völgyben, valamint a most említett iparvasutból kiágazólág Dobrest határában a Vaszie völgyében tervezett iparvasut közigazgatási bejárását is most rendelte a kereskedelmi miniszter. A bejárás bevezetésével dr. Olgyay Kálmán miniszteri segédtitkár lett megbizva.

A gabonatözsde határideje.

	Budapest, május 21.
Buza április	13.15 — 13.35
Rozs április	13.50 — 13.30
Tengeri május 1907	10.80 — 11.05
Repce aug. 07	27.30 — 28.24
Zab ápr. 07	15.20 — 16.10

Értéktözsde.

	Budapest, május 21.
Osztrák hitelrészvény	678.—
Magyar hitelrészvény	796.—
Leszámlító bank	506.—
Rimamurányi	525.—
Osztrák-m. állami vasutirészvény	670.—
Közuti vasut	594.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 május 21-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	11.21
Magyar koronajárdék 4%	99.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	83.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	95.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar gyermekny sorsjegy-kölcson	200.—
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölcson	150.—
Osztrák járdék ezüstben	99.50
Osztrák járdék papirban	100.—
Osztrák korona járdék	117.—
Osztrák járdék aranyban	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	155.—
Osztrák-magyar bankrészvény	17.65
Magyar hitelbank részvény	17.65
Városi villamosvasut	833.—

Osztrák hitelbank intézeti részvény	680.50
20 frankos frankos (Napolendor)	688.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	19.08
Német birodalmi márka	117.58
London vista	241.17
Páris vista a	95.47
20 márkás arany	374.0

Forgalmi kimutatás 1907 május 20-21.
Tiszta buza körülbelül 190 htl — Kétszeres buza 90 htl Rozs 100 htl Árpa 80 htl Zab FO htl Tengeri 70 htl burgonya 80 htl.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUOSKIOS GYULA.

Uj találmány

Törvényileg védve.

A fürdőző közönség és a gyomorfájások figyelmébe.

A kinek egészsége és élete kedves, mielőtt fürdőre menne, el ne mulassza meg-hozatni a szabadalmazott

— állítható —
gyomorvédő övemet

amely egy különleges flanel-lel bélelt ruha-féle, a világon egyedül álló páratlan egészség biztosító, mert utasításaim szerint viselve, nemcsak, hogy a meghűlést, a megbetegedést lehetetlenné teszi, de bármily régi gyomorfájásokat, gyomorgörcsöket, bélfájalmakat, hasmenéseket, csikarásokat stb. azonnal néhány perc alatt megszüntet, ehétek bármit, lolyton kitünő étvágyat, rendes székelést biztosít, tehát valószagos betegség üldözö éppen azért egy a fürdőző közönségnek, mint a gyomorfájásoknak megfizethetetlen, tehát nem szabad sajnálni ennek csekély árát, melyért százszorosan, esetleg életével fizetheti meg fukarságát, mert hiszen mindenki tudhat is rá példát, hogy mert ilyen védő eszköz nem létezett, gyógyulás helyett halálos hűlést kapott, mert nincs veszedelme-sebb, mint az elázott testtel a fürdő-zésből az állítható gyomorvédő övem nélkül, az esetleg időközben hirtelen lehült zivataros levegőre ki-jönni, egy perc alatt halálos hűlést kaphatni.

Férfi vagy női, I. szám, mely leglőb-bekre alkalmas 3 korona. II. túl nagy termelűekre 3 korona 50 fillér.

Utánzás tilos.

Egyedüli készítője, mint a szabadalom tulajdonosa:

TAKÁTS DÁNIEL

Várad-Velence, Sorompó-u. 2. A vasuti sorompó mellett.

A 4°-OS

magyar koronajárdék

junius hó 1-én esedékes szel-vényeit már folyó hó 20-tól kezdve költségmentesen be-váltja a **Biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és termény-hitelbank, Nagy-Teleky-utca.**

Papi ruhák.

Mint néhai Loboika István hírneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorkodom a nagyságos- és föltisztelendő papság becses figyelmét Kisfürdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős, jó szövetből való elkészítését jutányos árban el-vállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azok-nak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki meg-rendeléshez elég egy minta reverenda bekül-dése is; kívánatra azonban a helyszínére sze-mélyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.
Nagyvárad, Fürdő-utca 17. szám.

Uj fényképészeti és testészeti műterem Nagyváradon.

LEMBERT EDE

fényképészeti és festészeti műterme

mely a modern kor kivá-nalmainak megfelelően telje-sen ujonnan épült Rákóczi-ut 8. szám a. (Fő-u. Györffi-ház)

megnyílt.

Műtermében készít:

Platin képeket

Aquerelleket

Olajfestményeket

és régi képek után új másolatokat.

Elsőrangú kivitel!

Most jelent meg!

A modern rajzoktatás vezérfonala
II. kötete.

Ita: **Szücs Izsó** iparisk. igazg., tanító képző intézeti rajztanár.

Tartalom: a) Rajzoktatás szemlélet alapján, kézügyességi foglalkozásokkal (kézi munkával) kapcsolatban. b) Kézügyesítő gyakorlatok. Tanmenet 37 mintalapon 40 leckemintával.

Bolti ára 6 korona.

Megrendelhető: **Sebő Imre** könyvki-adónál Nagyvárad.

Ugyanazon kiadásban megjelent: **Szücs Izsó:** »A modern rajzoktatás vezérfonala« I. kötete. 6 korona. Tartalom: a) Előtanul-mányok. b) ösztönszerű rajzoktatás.

Approbálva: 78494. sz. a. népiskolák-, óvó-, és tanítóképzők s középiskolák alsó osztályai részére.

Kivonat a hivatalos bírálatból... Számol a hazai viszonyokkal, a tanítók jelenleg még rajzbeli kiképezettségével... Művének minden sorából a tárgy iránti szeretet, annak komoly megfontolása és kitartó tanulmányozása szól. Sok évi tapasztalat és kísérletei a rajzitanítás terén becsesekké teszik e mű tartalmát... Művének minden fejezete érdekes és beható tanulmányra vall... Tárgyát szerző nagy kö-rültekintéssel és alaposággal dolgozta ki, amiért teljes elismerés is illeti... Rajzitanítá-sunk fejlődésére csak jótékony hatással lehet e munka...

Moskovits

cipőgyár

Kossuth-utca

Helyi ipar.

Uj üzlet! Uj üzlet!

**Lukács Nándor
butor-raktára**

műasztalos-, kárpitós- és diszitő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlitott fa butorok rendki-
vül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.

Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérenemű- és uri-
divat üzlete

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy az eddig is jó hírnévnek örvendő
CSORDÁS TESTVÉREK fűszer és csemege üzletét átvettük, azt korsze-
rűen, a legjobb új árukkal berendezve

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

törvényesen bejegyzett cégünk alatt tovább vezetjük, **raktáron tartunk**

NAPONTA FRISS TEA-VAJAT

Az általános fűszer, anyagáru és déli gyümölcsökön kívül, még mindennemű csemege-
árakat, sajtok, hidegfelvágottak, különféle conservákat, asztali- és csemege borok-
pezsgők, likörök, angol rum, kül- és belföldi cognak, friss töltésű ásványvizeket.

Vetemény magvakat, mindennemű gazdasági cikkeket.

A n. érdemű közönség szives támogatását kréjük, biztosítva t. vevőinket, szolid
árak mellett, becsületes és figyelmes kiszolgálásról. **Telefon 249.**

Csodálatos olcsó!

Vásárlásra ritkán alkalom!

kinálkozik mostan egy **rövid ideig** a t. vevőközönségnek

TESZLER SIMON gyapjuszövet és posztónagykereskedőnél (Zöldfa-utca 33.)

Ki célba vett **más vállalat** következtében raktárán levő **összes árucikkeit mélyen leszállított áron** bocsátja eladásra.

Magyar Általános Hitelbank.

Teljesen befizetett részvénytőke . . . . . 60,000.000 korona.

Tartalék alap . . . . . 33,000.000 »

A Magyar Általános Hitelbank Nagyváradai Fiója (Bémer-tér, Bazárépület I. em.) foglaliko-
zik a bankszakma **összes** ágaival. A **négyszázalékos Magyar Koronajáradék** ju-
nius 1-i szelvényeit már **f. hó 20-tól kezdve** jutalékmentesen váltja be.

Betéteket tőkekamatadómentesen **4 százalékkal** kamatoztat.

Hitel leveleket ad az összes külföldi piacokra, fürdőhelyekre.